

in Epistol. 105 contra eundem Pelagium, argumentatur non potuisse per gratiam remissionis peccatorum se excusare, aut tueri gratiam sine meritis, quia etiam remissio peccatorum, non sine merito aliquo datur, nam per fidem obtinetur: quam fidem non ponebat Pelagius esse ex gratia, sed ex libero arbitrio; et ideo longe inferius in eadem Epistola subiungit Augustinus contra Pelagium: *Ab originali, vel actuali peccato non liberat, nisi gratia per Jesum Christum Dominum nostrum, non solum remissione peccatorum, sed prius ipsius inspiratione fidei, et timoris Dei, etc.*; unde in dicto Concilio Palæstino, duodecimus articulus Pelagii refertur: *Quod pœnitentibus venia non datur secundum gratiam et misericordiam Dei, sed secundum meritum et laborem eorum, qui per pœnitentiam digni fuerint misericordia.* In quo articulo videntur contraria, seu repugnantia contineri, quia in eo remissio peccati negatur, et affirmatur dari ex misericordia, et consequenter negatur et affirmatur esse gratia: hoc tamen inde provenit, quod Pelagius etiam dona non gratis data, nec in priori gratia fundata gratiam vocabat, ut visum est, et ita in præsentem remissionem peccati negat esse gratiam, id est, sine merito datam, et nihilominus vocat misericordiam, ac subinde gratiam, quia licet præcedat meritum, nihilominus est peculiare beneficium Dei misericordia collatum. Verumtamen etiam hoc modo abutebatur nomine gratiæ; tum quia ubi meritum præcedit non fundatum in priori gratia, nulla vera ratio gratiæ relinquitur, ut ostensum est.

CAPUT III.

CIRCA DICTUM PELAGII ERROREM NONNULLA DUBIA EXPENDUNTUR.

1. *Primum dubium.*— *Apparet supernaturalem beatitudinem Pelagium novisse.*— Quamvis omnia quæ de hoc errore diximus, ex Augustini locis sumpta sint, in aliis tamen ejusdem Augustini locis inveniuntur aliquæ Pelagianorum locutiones, quæ superius dictis contradicere videntur; ex quibus nonnullæ insurgunt difficultates, quas expendere, et ad veritatem in omnibus tenendam necessarium est, et ad doctrinam postea tradendam et confirmandam erit utilissimum. Est ergo prima dubitatio, quid Pelagius senserit de gratia, ut gloriam interdum significat, id est, an senserit beatitudinem illam, ad quam creati sumus, esse beneficium Dei omnino supernaturale, et conse-

quenter an cognoverit, fuisse peculiare ac gratuitum beneficium Dei, ordinari et elevari ad talem beatitudinem, ac proinde ordinationem illam fuisse veram gratiam, licet extrinsecam, sicut est divina prædestinatio ac supernaturalis providentia. Nam ex proxime dictis, videtur colligi, Pelagium non ignorasse hominem esse creatum ad supernaturalem beatitudinem, quam in regno cœlorum expectamus. Quid enim aliud est, quod ait, Deum *future gloriæ magnitudine, et præmiorum pollicitatione* nos ad virtutem accendere? Gloriæ namque magnitudo non est, nisi in supernaturali beatitudine: alludere enim visus est in verbis illis ad illa Pauli: *Quod momentaneum est, et leve tribulationis nostræ, æternum gloriæ pondus operatur in nobis.* Deinde Pelagius distinguebat regnum cœlorum a vita æterna, dicebat enim parvulos non baptizatos consecuturos quidem esse vitam æternam, non tamen regnum cœlorum ingressuros, ut testis est Augustinus, Hær. 88, et Ep. 106, post medium, et l. 1 de Peccatorum merit. et remiss., cap. 18 et 20, ne verbis Christi contradicere videretur, dicentis Joann. 3: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*: unde videtur Pelagius per vitam æternam, naturalem felicitatem intellexisse; per regnum autem cœlorum, supernaturalem beatitudinem; quo enim alio modo illa duo distinguere valebat? Unde videtur sensisse humanum genus in primo parente fuisse ad regnum cœlorum ordinatum, et per illius peccatum, clausum fuisse non solum Adæ, sed etiam posteris: per Christum autem fuisse omnibus reseratum, ad hunc tamen effectum baptismum applicari; et ideo aiebat baptismum omnibus ætatibus necessarium esse, ut refert Augustinus, lib. 2 contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 5; et libro de Origin. anim., capite nono, et libro tertio, capite decimo-tertio. Ergo in cognitione beatitudinis supernaturalis, et in ordinatione gratuita humanæ naturæ ad illam, non videtur errasse Pelagius.

2. *Oppositum ex ejus dictis urgetur.*— In contrarium vero est, quia si Pelagius cognovit duplicem hominis beatitudinem, naturalem et supernaturalem, necesse est ut cognoverit vitam illam, quam habituri sunt homines in regno cœlorum, naturales eorum vires excedere, et consequenter visionem beatam esse actum supernaturalem: hoc autem difficile creditu est; nam si cognovit hominem esse capacem supernaturalis visionis, quomodo ne-

gare potuit hominem in hac vita esse capacem supernaturalium actuum, et mediorem quibus illum finem promereri et obtinere valeat? Vel si hanc etiam capacitatem cognovit, cur necessitatem talium actuum negasset, vel cur tam acriter contra gratiam Dei pugnasset?

3. *Resolutio dubii.*— In hoc puncto, breviter dico mihi incertum esse, quid Pelagius per regnum cœlorum a vita æterna distinctum intellexerit; nam quod attinet ad verba, non minus in illa distinctione erravit, quam in negando originali peccato, quia Scriptura non minus docet Christi redemptionem esse necessariam ad vitam æternam obtinendam, quam ad ingrediendum in regnum cœlorum, juxta illud Joann. 6: *Qui manducat meam carnem, et bibit meum sanguinem, habet vitam æternam*; et illud: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Vita ergo æterna non minus divina et supernaturalis est, quam regnum cœlorum: imo non est alia vita, nisi qua in regno cœlorum beate vivitur, ut late per Augustinum, l. 1 de Peccat. mer., c. 18 et 20. Quod vero ad rem spectat, necessarium est ut per vitam æternam, quam Pelagius a regno cœlorum distinguebat, et beatam esse dicebat, intellexerit naturalem quamdam beatitudinem, ab omni pœna et dolore, seu læsione corporis aut animi immunem; in qua honeste, et secundum rectam rationem naturalem, homo perpetuo vivere, et suis viribus naturalibus recte uti possit et usus sit, sine aliquo proprio dono gratiæ: hoc enim est quod Pelagius præcipue intendebat, quia naturam humanam in parvulis integram et innocentem esse putabat, ideoque non esse sua naturali felicitate privandam. Imo non defuerunt aliqui Catholici, qui simile vitæ genus parvulis sine baptismo decedentibus non negarunt, etiamsi peccatum originale, et pœnam damni in eis perpetuo manentem cum fide Catholica confiteantur: de quo puncto nunc non tractamus, quia cum illa moderatione non est contrarium gratiæ Dei; an vero aliis rationibus damnandum sit, vel suaderi possit, in materia de Peccato originali dicendum est.

4. *Cœlorum regnum in quo ab æterna vita distinguere potuit Pelagius.*— Hinc vero sit consequens, ut Pelagius intellexit, in regno cœlorum habituros esse homines altiore felicitatis modum, et genus quoddam vitæ superantis naturalem hominis facultatem. Nam si supra naturam non esset, non minus danda esset parvulis propter integritatem, et inno-

centiam naturalem, quam alia vita beata, ut ipse putabat. Quid autem ille senserit de vita illa regni cœlorum, mihi non constat. Cogitare namque potuit, regnum illud differre ab altera vita beata, primum in situ loci, quia illud regnum vere supra cœlos erit, hæc autem vita erit in terra; deinde in majori Dei cognitione, et amore per speciales illustrationes, et revelationes, et consequenter in excellentia voluptatis et gaudii, et in societate angelorum, et similibus. Existimare autem potuit, hæc omnia ibi etiam fieri per solam applicationem objectorum seu doctrinam, et revelationem tantum: actus autem ipsos semper esse naturales, et ita media hujus vitæ, qualia ipse cogitabat, esse proportionata illi fini. Vel denique si credidit felicitatem regni cœlorum in visione Dei clara consistere, eamque esse homini supernaturalem, existimare potuit, ideo illum actum esse posse supernaturalem, quia necessarius est et quasi a Deo immissus, actibus autem liberis credidit repugnare conditionem illam. Unde quia vita illa cœlestis per actus liberos ab adultis hominibus comparanda est, ideo existimavit, non per actus altioris gratiæ, sed per solas vires liberi arbitrii obtineri.

5. *Secundum dubium.*— Aliud dubium circa doctrinam Pelagii est, quomodo potuerit gratiæ necessitatem negare, cum concesserit per gratiam conferri nobis, ut possimus bene operari, licet non detur, ut velimus, vel ut faciamus. Nam illa gratia, quæ dat posse, necessaria profecto est ad operandum, quia potestas operandi necessaria omnino est ante operationem, ut per se constat: ergo si Pelagius gratiæ necessitatem negavit, non potuit admittere gratiam dantem posse bene operari: vel e converso si hanc concessit, illam necessariam esse ad operandum concessisse oportet. Quod autem Pelagius concesserit gratiam dantem posse, testari videtur Augustinus libro de Gratia Christi, cap. 5, ubi, distinguens tria in nobis, scilicet, posse, velle et agere, ait Pelagium admisisse gratiam, quæ adjuvet possibilitatem voluntatis atque operis, non vero quæ ipsam voluntatem et actionem juvet, id est, ipsum velle, aut agere. Nam, secundum Pelagium, ait: *Posse Deus posuit in natura, velle, et agere nostra esse voluit, et ideo non adjuvat, ut velimus; non adjuvat, ut agamus; sed tantummodo adjuvat, ut velle et agere valeamus*; et cap. 14 sic argumentatur contra Pelagium: *Si tantum posse nostrum hac gratia juvaretur, ita diceret Dominus: Omnis qui audit a Patre, et didicit, potest venire ad me: non autem sic*

dicit, sed omnis, qui audit et didicit, venit ad me. In quo argumento plane supponit Augustinus, Pelagium confessum esse gratiam, quæ dat posse. Imo, in cap. 47, dicit in hoc esse totam differentiam inter se et Pelagium: *nam si consenserit (inquit) nobis, non solum possibilitatem in homine etiamsi nec velit, nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem, et actionem divinitus adjuvari, ut sine illo adjutorio nihil bene velimus, et agamus, etc., nihil de adjutorio (quantum arbitror) interno controversiæ relinquatur.*

6. *Sententia mordernorum in hoc secundo dubio.* — Propter hæc aliqui moderni dicunt, licet Pelagius in principio hanc gratiam dantem posse non cognoverit, tandem disputationibus Augustini et aliorum Patrum commotum, admisit gratiam internam dantem posse, quam dicunt esse internam excitationem voluntatis. Et ita distinguunt tres status hujus erroris sub eodem Pelagio. Primus est, in quo absolute gratiam negavit; secundus, in quo verbis illam admisit, sed male illam explicabat modis supra declaratis; tertius, in quo tandem confessus est veram gratiam internam dantem posse, non tamen velle, aut agere, id est, ut ipsi videntur explicare, dantem sufficiens, non tamen efficax auxilium.

7. *Vera resolutio.* — Nihilominus dicendum censeo Pelagium semper negasse veram gratiam, quæ det nobis posse bene operari, aut malum vitare. Probatur primo, quia nunquam Augustinus, in citatis locis, dixit, Pelagium admisit gratiam quæ tribuat posse; sed solum dixit concessisse gratiam quæ juvet possibilitatem voluntatis, atque operis: longe autem minus est juvare possibilitatem, quam dare, ut ex terminis constat; et similiter dicit Augustinus, dicto cap. 5 de Grat. Christi, *posuisse Pelagium gratiam, quæ tantummodo adjuvet, ut velle et agere valeamus;* et semper ita loquitur in discursu illius libri, nunquam vero dicit Pelagium admisit gratiam, quæ nobis det posse operari: quin potius, in cap. 14 ait *Pelagium in natura posuisse posse venire, et addit, vel etiam, ut modo dicere cepit, in gratia, qualemlibet eam sentiat;* non vero ait Augustinus Pelagium retractasse unquam priorem assertionem, sed addidisse nescio quam gratiam, quæ potestatem jam in natura existentem juvaret: unde statim contra Pelagium probat, *non tantum posse nostrum per gratiam juvari.*

8. *Corroboratur.* — Denique Pelagius nunquam recessit ab illa sententia, qua dixit gra-

tiam, qualiscumque illa sit, tantum dari, ut facilius homo operetur, quod de ipso Pelagio etiam auctores prioris sententiæ fatentur: at vero gratia, quæ tantum dat facilius operari, distinguitur ab illa quæ dat posse, ut supponit Augustinus argumentando contra Pelagianos, libro secundo contra duas Epistolas Pelagianorum, capite octavo, et aliis locis supra citatis. Et eodem modo scholastici in hoc distinguunt habitus dantes facilius operari ab habitibus dantibus posse operari; nam priores non sunt necessarii ad operandum, et ita non dant posse, posteriores vero sunt per se necessarii, nisi aliunde suppleantur, et ideo dant posse; vel si desint, loco illorum requiritur aliquod auxilium, quod det posse. Et ratio facta id convincit, quia si auxilium tantum est ad facilius, non est necessarium simpliciter: ergo sine illo potest fieri opus: ergo tale auxilium supponit posse, seu potestatem agendi: ergo non dat posse. Ergo Pelagius, qui solum posuit gratiam juvantem ad facilius, non potuit ponere gratiam dantem posse; unde etiam ostenditur non admisit Pelagium verum auxilium sufficiens gratiæ, quod omnibus vel offertur, vel datur, secundum doctrinam fidei, quia illud auxilium ita est sufficiens, ut sit etiam necessarium ad posse, quia sine illo non solum difficilis, sed etiam impossibilis esset operatio pietatis.

9. *Tertium dubium.* — Hinc vero nascitur tertia difficultas, quomodo potuerit Pelagius admittere adjutorium ad posse, et non ad velle, vel operari: quia illud auxilium tantum credidit adjuvare ad facilius; non potest autem intelligi, quomodo sic adjuvet ipsum posse, quin adjuvet velle et agere, quia non adjuvat ipsum posse, nisi quia, cum tale auxilium supponat integram potestatem, conjunctum cum illa fit unum principium facilius operans, et ita quando ab illo fit, opus facilius fit: ergo non potest tale auxilium juvare ipsum posse, quin juvet ad facilius volendum, vel agendum: hoc autem est juvare ad velle, et agere. Sicut habitus acquisitus, qui dat potentiæ facilitatem operandi, adjuvat illam ad facilius assentiendum, vel resistendum tentationi, etc. Accedit quod ipse Augustinus, libro secundo contra duas Epistolas Pelagianorum, capite octavo, inquit expresse: *Pelagius enim facilius dicit impleri quod bonum est, si adjuvet gratia: implere autem quod bonum est, non fit per solum posse, sed per velle et agere: ergo, secundum Pelagium, facilius homo vult et agit, si adjuvet gratia.* Ergo illo modo quo Pelagius

posuit adjutorium gratiæ, non tantum illud posuit ad posse, sed etiam ad velle et agere.

10. *Quid sentiant recentiores in hoc tertio dubio.* — Propter hoc dicunt prædicti moderni, omne illud adjutorium, quod datum voluntati potest in ea manere quasi in actu primo sine consensu libero, et actione ejus, vocari ab August. auxilium ad posse tantum, quia potest esse sine actu secundo illius potestatis, seu voluntatis: auxilium autem ad velle, esse illud tantum quod infallibiliter secum affert velle. Quod ideo dicunt, ut suadeant totam controversiam Augustini cum Pelagianis tandem revocatam esse ad questionem de auxilio efficaci, nam Pelagiani semper illud negarunt, etiamsi admitterent, ut aiunt, verum auxilium sufficiens, et aliqui eorum, post Pelagium, etiam faterentur ad aliquid esse necessarium. Quæ sententia, intellecta generatim de auxilio efficaci, potest habere fundamentum in August. dicto lib. de Gratia Christi, cap. 41, dum sic de Pelagianis loquitur: *Nos eam gratiam volumus aliquando fateantur, qua futurae gloriæ magnitudo, non solum promittitur, sed etiam creditur, et speratur, nec solum revelatur sapientia, sed etiam et amatur, nec suadetur solum omne quod bonum est, verum et persuadetur;* quod certe pertinet ad gratiam efficacem: unde subjungit: *Quorum autem sit fides et quibus persuadeatur ut ad eum veniant, satis ipse demonstravit, ubi ait: Nemo venit ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum:* et concludit: *Hanc debet Pelagius gratiam confiteri, si vult non solum vocari, verum etiam esse Christianus.*

11. *Vera sententia.* — Dico vero imprimis, licet daremus hanc fuisse Augustini mentem, nihil ob stare opinionibus variis catholicorum de auxilio efficaci, quia inter catholicos recte sentientes, non est controversum an efficax auxilium detur volentibus, et credentibus, sed quale illud auxilium sit. E converso autem, licet controversia Augustini cum Pelagianis fuisset de auxilio efficaci, non tamen fuit de modo intelligendi et explicandi tale auxilium: de quo in illis locis Augustinus non tractat. Unde addo nec Pelagium, neque Augustinum in illo sensu fuisse locutos, quem illi moderni intendunt, de efficacia gratiæ de se inducentis et determinantis voluntatem, quia nec de hoc erat controversia, nec Augustinus cum fundamento diceret non posse aliquem esse Christianum, nisi gratiam illam confiteatur. Itaque Pelagius ideo dixit, gratiam juvare ipsum posse tantum, et non velle, vel agere, quia

solum putavit esse quamdam gratiam extrinsecam applicantem objectum, et ostendentem illud, non tamen dantem ipsi voluntati virtutem volendi, vel agendi aliquid, vel dantem aliis potentiis vim agendi et operandi. Et ita gratia, secundum Pelagium, non influit in ipsum velle, vel in actionem ipsam liberam, non solum quando voluntas non vult consentire, sed etiam quando vult, et operatur, quia sola sua innata potestate agit, et vult. Et hac ratione, dicebat illam gratiam non juvare ipsum velle, juvare autem posse, quia juvat ad facilius apprehendendum objectum, vel applicandam materiam, circa quam possit voluntas per se operari, si velit. Augustinus autem contra illum contendit, veram adjuvantem gratiam dare vires voluntati ad volendum, et ita cum voluntas pie vult, gratiam juvare ipsum velle, quia in illud influit inducendo et juvando voluntatem. Hoc est enim quod in dicto libro de Gratia Christi, cap. 47, concludit Augustinus: *Si ergo consenserint nobis, non solum potestatem in homine, etiamsi nec velit, nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem, et actionem divinitus adjuvare, ut sine illo adjutorio nihil bene velimus, et agamus, eamque esse gratiam Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, in quo nos sua, non nostra, justitia justos facit, ut sit vera nostra justitia, que nobis ab illo est, nihil de adjutorio gratiæ Dei (quantum arbitror) inter nos controversiæ relinquatur.* Controversia ergo inter illos erat, an gratia juvet ipsum velle et agere, hoc enim negabat Pelagius; si autem id concederet, consequenter dicere debuisset voluntatem, quando vult, et quoties vult, indigere hoc adjutorio ad ipsummet velle, et gratiam non solum dare posse, sed etiam velle, et ita nulla controversia relinqueretur.

12. *Quartum dubium.* — *Quid de illo sentiant iidem moderni.* — Ut autem hoc amplius declaratur, quarta dubitatio tractanda est, nimirum, an Pelagius posuerit illud gratiæ adjutorium per verum, et internum auxilium gratiæ excitantis voluntatem, vel cooperantis cum illa. In quo puncto, moderni allegati affirmant Pelagium tandem confessum esse veram internam gratiam per Spiritus Sancti inspirationem, et illuminationem intellectus, et excitationem voluntatis. Idque colligunt ex his quæ de Pelagio Augustinus refert in libro de Gratia Christi; nam cap. 7 refert Pelagium dixisse: *Nos Dei gratiam non in lege tantummodo, sed et in Dei adjutorio esse confitemur;* explicando autem hoc adjutorium addidisse: